

Nâng cao chất lượng nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền hiện nay

Ngày nhận bài: 10/01/2025 | Ngày phản biện: 15/01/2025 | Ngày xuất bản: 26/02/2026

Tác giả: Nguyễn Thị Hà Thu (Học viện Báo chí và Tuyên truyền); Nguyễn Văn Luân (Học viện Báo chí và Tuyên truyền)

Tóm tắt: Giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền là lực lượng nòng cốt, có vai trò quan trọng trong sự nghiệp giáo dục lý luận chính trị của Học viện. Trước yêu cầu, nhiệm vụ chính trị ngày càng cao trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đội ngũ giảng viên lý luận chính trị phải thường xuyên nâng cao trình độ chuyên môn, năng lực nghiên cứu, trong đó, việc nâng cao chất lượng nghiên cứu khoa học giữ vai trò then chốt. Bài viết phân tích và đánh giá thực trạng hoạt động nghiên cứu của giảng viên lý luận chính trị tại Học viện Báo chí và Tuyên truyền, đồng thời đề xuất một số giải pháp khả thi nhằm nâng cao hiệu quả và chất lượng nghiên cứu khoa học của đội ngũ này trong thời gian tới.

1. Đặt vấn đề

Nghiên cứu khoa học là một trong hai nhiệm vụ trọng tâm của giảng viên nói chung và của giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền nói riêng. Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo hiện nay, hoạt động nghiên cứu khoa học đã trở thành yêu cầu tất yếu, có tính bắt buộc đối với đội ngũ giảng viên lý luận chính trị. Đây không chỉ là tiêu chí đánh giá năng lực chuyên môn mà còn là điều kiện quan trọng để nâng cao chất lượng giảng dạy, đáp ứng tốt hơn yêu cầu ngày càng cao của công tác giáo dục lý luận chính trị trong thời kỳ mới.

Tham gia nghiên cứu khoa học giúp giảng viên phát triển tư duy lý luận, năng lực sáng tạo và khả năng làm việc độc lập, đồng thời trau dồi tri thức, phương pháp nhận thức khoa học và bản lĩnh nghề nghiệp. Thông qua đó, đội ngũ giảng viên lý luận chính trị

không chỉ củng cố nền tảng kiến thức chuyên môn, mà còn hình thành, rèn luyện những phẩm chất cần thiết của một nhà giáo, nhà khoa học trong lĩnh vực lý luận chính trị, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực lý luận chính trị chất lượng cao cho đất nước.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để tìm hiểu thực trạng chất lượng nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền, chúng tôi sử dụng phương pháp điều tra xã hội học, phỏng vấn sâu và minh chứng tổng hợp ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền là phương pháp nghiên cứu chính.

3. Thực trạng chất lượng nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Trong những năm gần đây, hoạt động nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền đã có nhiều chuyển biến tích cực.

Thứ nhất, Đảng ủy, Ban Giám đốc Học viện đã nhận thức sâu sắc và toàn diện về tầm quan trọng của hoạt động nghiên cứu khoa học đối với giảng viên nói chung, giảng viên lý luận chính trị nói riêng. Đảng ủy, Ban Giám đốc Học viện xác định nghiên cứu khoa học là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, vừa là tiêu chí đánh giá năng lực chuyên môn, vừa là cơ sở để đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy các môn lý luận chính trị. Do đó, Đảng ủy và Ban Giám đốc Học viện thường xuyên quan tâm, chỉ đạo sâu sát, ban hành nhiều chủ trương, kế hoạch cụ thể nhằm khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi cho giảng viên tích cực tham gia nghiên cứu, công bố các công trình khoa học có giá trị lý luận và thực tiễn.

Trong những năm qua, Học viện Báo chí và Tuyên truyền đã triển khai nghiên cứu gần 5.000 đề tài nghiên cứu khoa học các cấp, trong đó số lượng đề tài do giảng viên lý luận chính trị chủ trì và tham gia ngày càng tăng qua từng năm (Học viện Báo chí và Tuyên truyền, 2025).

Các công trình nghiên cứu tập trung vào những vấn đề có tính cấp thiết phục vụ mục tiêu tổng kết thực tiễn, góp phần phát triển lý luận về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng

Hồ Chí Minh, cũng như nghiên cứu, luận giải và làm sáng tỏ các quan điểm, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước trong giai đoạn hiện nay. Nhiều đề tài nghiên cứu đã gắn kết chặt chẽ với chức năng, nhiệm vụ của Học viện, hướng tới giải quyết các vấn đề thực tiễn trong công tác đào tạo, bồi dưỡng lý luận chính trị. Các kết quả nghiên cứu không chỉ đóng góp vào việc phát triển lý luận mà còn được ứng dụng trực tiếp trong hoạt động giảng dạy, biên soạn giáo trình, tài liệu học tập và tham khảo, góp phần quan trọng nâng cao chất lượng đào tạo, khẳng định vai trò là trường Đảng, trường đại học trọng điểm quốc gia, đồng thời là cơ sở giáo dục, đào tạo lý luận chính trị hàng đầu của cả nước. Bên cạnh đó, Học viện đã tổ chức: “1.628 cuộc hội thảo, hội nghị, tọa đàm và thông tin khoa học các cấp, 18 kỷ yếu Hội thảo quốc gia, quốc tế được xuất bản. Trong công tác xuất bản tạp chí, Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông đã phát hành được 333 số với hơn 331.750 bản, đăng tải hơn 5.000 bài báo khoa học” (Học viện Báo chí và Tuyên truyền, 2025).

Thứ hai, đa số giảng viên lý luận chính trị có nhận thức đầy đủ và sâu sắc về vai trò của hoạt động nghiên cứu khoa học, coi nghiên cứu khoa học là nhiệm vụ chính trị quan trọng, thường xuyên của mỗi giảng viên. Theo kết quả khảo sát nội bộ, khoảng 80% giảng viên Học viện đều nhận định rằng nghiên cứu khoa học có vai trò rất quan trọng (Theo số liệu điều tra nội bộ của nhóm tác giả thực hiện khảo sát 30 giảng viên lý luận chính trị đang giảng dạy ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền năm 2025). Nhiều giảng viên đã chủ động tham gia biên soạn giáo trình, đề cương bài giảng, tài liệu tham khảo phục vụ công tác giảng dạy và học tập các môn lý luận chính trị. Đa số giảng viên tích cực tham gia thực hiện các đề tài khoa học ở cấp cơ sở, cấp Bộ và cấp Nhà nước, viết các bài đăng tạp chí trong nước và quốc tế, sách chuyên khảo... Cụ thể, các giảng viên của Học viện đã công bố hơn 7.580 bài báo khoa học trên các tạp chí, sách chuyên khảo trong đó có 32 bài báo quốc tế thuộc danh mục ISI/Scopus, 41 bài báo quốc tế không thuộc danh mục ISI/Scopus (Học viện Báo chí và Tuyên truyền, 2025). Nhiều kết quả nghiên cứu đã được ứng dụng vào giảng dạy và thực tiễn đời sống chính trị - xã hội. Điều này đã góp khẳng định vị thế học thuật và uy tín khoa học của giảng viên Học viện.

Thứ ba, Học viện có cơ chế khuyến khích hoạt động nghiên cứu khoa học của các giảng viên nói chung, giảng viên lý luận chính trị nói riêng theo hướng tự chủ, ứng dụng kết quả nghiên cứu vào thực tiễn. Học viện đã có sự điều chỉnh, tăng mức kinh

phí cho các đề tài nghiên cứu khoa học các cấp, đồng thời hỗ trợ kinh phí, khuyến khích giảng viên công bố các bài báo quốc tế, công nhận và khen thưởng các giảng viên, có thành tích xuất sắc trong hoạt động nghiên cứu hàng năm, đặc biệt là các giảng viên trẻ.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, hoạt động nghiên cứu khoa học của đội ngũ giảng viên lý luận chính trị tại Học viện trong thời gian qua vẫn còn bộc lộ nhiều hạn chế. Theo Thông tư số 20/2020/TT-BGDĐT ngày 27/7/2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định chế độ làm việc của giảng viên ở các cơ sở giáo dục đại học: “Giảng viên phải dành ít nhất 1/3 tổng quỹ thời gian làm việc trong năm học (tương đương 586 giờ hành chính) để làm nhiệm vụ nghiên cứu khoa học”. (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2020). Tuy nhiên, trong thực tế, số lượng công trình công bố quốc tế tuy có tăng nhưng chưa nhiều, đề tài nghiên cứu hoặc bài báo khoa học chưa tương xứng với tiềm năng và yêu cầu đặt ra, chất lượng một số công trình nghiên cứu khoa học còn chưa cao, đôi khi còn thiếu tính ứng dụng thực tiễn, kinh phí cho các đề tài nghiên cứu khoa học cấp cơ sở mặc dù đã được điều chỉnh nhưng vẫn còn khá khiêm tốn, kinh phí hỗ trợ cho giảng viên có công trình công bố quốc tế còn chưa cao...

Nguyên nhân của thực trạng này có thể xuất phát từ nhiều khía cạnh. Trước hết, quy định về định mức giờ giảng của giảng viên cũng ảnh hưởng đáng kể đến thời gian và điều kiện dành cho nghiên cứu khoa học. Theo Điểm 4, Điều 3 của Thông tư số 20/2020/TT-BGDĐT, “định mức giờ chuẩn giảng dạy của giảng viên trong một năm học được quy định từ 200 đến 350 giờ chuẩn (tương đương 600 - 1.050 giờ hành chính); trong đó, giờ chuẩn giảng dạy trực tiếp trên lớp (hoặc giảng dạy trực tuyến) phải đảm bảo tối thiểu 50% định mức quy định”. Thực tế cho thấy, định mức giờ giảng thường cao hơn so với quy định. Điều này khiến nhiều giảng viên phải đảm nhận khối lượng giảng dạy lớn, thiếu quỹ thời gian cần thiết cho hoạt động nghiên cứu khoa học. Việc tập trung quá nhiều cho công tác giảng dạy, trong khi nghiên cứu khoa học đòi hỏi sự đầu tư về thời gian, công sức và trí tuệ, dẫn đến xu hướng thiên về giảng dạy hơn, làm giảm chất lượng và hiệu quả của hoạt động nghiên cứu khoa học. Một nguyên nhân khác liên quan đến cơ chế tài chính cho nghiên cứu khoa học. Mức đầu tư kinh phí cho các đề tài khoa học cũng như mức hỗ trợ công bố bài báo trên các tạp chí khoa học quốc tế có chỉ số ISI, Scopus... chưa cao. Chính sách đãi ngộ, khen thưởng đối với các sản phẩm nghiên cứu chất lượng cao đôi khi còn chưa tạo động lực

để giảng viên toàn tâm toàn ý cho hoạt động nghiên cứu. Trong điều kiện nguồn lực tài chính hạn chế, nhiều giảng viên buộc phải tự cân đối chi phí nghiên cứu, dẫn đến tình trạng một số đề tài hoặc công trình khoa học đôi khi mang tính hình thức, chất lượng chưa cao.

Thực tế hiện nay, tình trạng thiếu hụt đội ngũ giảng viên, đặc biệt là giảng viên lý luận chính trị có trình độ cao cũng ảnh hưởng trực tiếp đến năng lực nghiên cứu khoa học của các khoa trong Học viện. Một bộ phận giảng viên phải kiêm nhiệm nhiều công việc chuyên môn khác khiến họ ít có điều kiện tập trung cho hoạt động nghiên cứu khoa học. Bên cạnh đó, sự thiếu hụt đội ngũ kế cận, nhất là các giảng viên trẻ có năng lực nghiên cứu cũng là thách thức đối với việc phát triển bền vững năng lực nghiên cứu khoa học của các khoa lý luận chính trị trong giai đoạn hiện nay.

Như vậy, mặc dù đã đạt được những kết quả nhất định, song hoạt động nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền đôi khi vẫn chưa thực sự trở thành một nhu cầu tự thân và động lực nội tại của mỗi giảng viên lý luận chính trị của Học viện. Để nâng cao chất lượng, hiệu quả và sức lan tỏa của hoạt động này, cần có sự đổi mới mạnh mẽ cả về nhận thức, cơ chế chính sách, định mức lao động và điều kiện đảm bảo cho nghiên cứu khoa học, hướng tới xây dựng đội ngũ giảng viên lý luận chính trị vừa "vững về lý luận", vừa "giỏi về nghiên cứu", đáp ứng yêu cầu phát triển giáo dục đại học và sự nghiệp bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong tình hình mới.

4. Một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền trong thời gian tới

Thực tiễn cho thấy, để hoạt động nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị đạt hiệu quả cao, cần có hệ thống giải pháp đồng bộ từ nhận thức, cơ chế chính sách đến tổ chức thực hiện và bảo đảm nguồn lực.

Thứ nhất, điều chỉnh hợp lý định mức giờ giảng của giảng viên lý luận chính trị

Để bảo đảm thời gian, sức lực cho hoạt động nghiên cứu, Học viện cần quy định về chế độ làm việc của giảng viên, chỉ cho phép giảng viên dạy vượt giờ khi đã hoàn thành đầy đủ các chỉ tiêu nghiên cứu khoa học được giao trong năm học. Chính sách

này vừa bảo đảm công bằng, vừa tạo động lực khuyến khích giảng viên cân đối hợp lý giữa giảng dạy và nghiên cứu. Việc điều chỉnh hợp lý định mức giờ giảng sẽ góp phần giải phóng năng lượng sáng tạo, giúp giảng viên lý luận chính trị đầu tư sâu hơn cho hoạt động nghiên cứu khoa học.

Thứ hai, chú trọng phát triển đội ngũ giảng viên lý luận chính trị cả về số lượng và chất lượng

Đội ngũ giảng viên là nhân tố quyết định chất lượng và hiệu quả của hoạt động giảng dạy và nghiên cứu khoa học. Trong thời gian tới, đặc biệt là trong quá trình triển khai Kết luận số 94-KL/TW ngày 28/3/2014 của Ban Bí thư về tiếp tục đổi mới việc học tập lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân, Học viện cần tuyển dụng, bổ sung thêm đội ngũ giảng viên lý luận chính trị, đặc biệt ưu tiên những ứng viên có năng lực nghiên cứu, có nhiều công trình công bố trong nước, quốc tế và kinh nghiệm thực tiễn. Việc bảo đảm đủ về số lượng và nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên lý luận chính trị sẽ tạo nền tảng vững chắc cho việc phát triển hoạt động nghiên cứu khoa học ở Học viện.

Thứ ba, tăng cường đầu tư kinh phí và tạo môi trường hỗ trợ tích cực và khuyến khích đội ngũ giảng viên lý luận chính trị nghiên cứu khoa học

Nguồn lực tài chính là điều kiện quan trọng bảo đảm cho chất lượng và hiệu quả của các hoạt động khoa học. Học viện cần tăng mức kinh phí cho các đề tài nghiên cứu khoa học, nhất là ở cấp cơ sở, đồng thời nâng mức hỗ trợ cho các công bố khoa học trong và ngoài nước, đặc biệt là các công trình khoa học công bố quốc tế. Chính sách khuyến khích này cần được mở rộng, linh hoạt và mang tính khích lệ thực chất. Đồng thời, nhà trường cần tạo môi trường hỗ trợ tích cực khuyến khích giảng viên nghiên cứu khoa học như tạo ra các cơ hội nghiên cứu, xây dựng các nhóm nghiên cứu và thực hiện dự án chung, tăng cường tổ chức các khóa tập huấn chuyên sâu về nghiên cứu khoa học cho giảng viên, tập huấn định kỳ cho giảng viên cập nhật kỹ năng mới nhất trong lĩnh vực nghiên cứu lý luận chính trị... Điều này khuyến khích các giảng viên tích cực chia sẻ ý tưởng, học hỏi lẫn nhau và phát triển kỹ năng nghiên cứu.

5. Kết luận

Hoạt động nghiên cứu khoa học là một trong những nhiệm vụ chính trị trọng tâm của đội ngũ giảng viên lý luận chính trị ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền hiện nay. Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và tiến trình chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ, việc nâng cao chất lượng nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị trở thành yêu cầu khách quan, cấp thiết trong công tác giáo dục - đào tạo và xây dựng đội ngũ nhà giáo của Học viện. Đây là quá trình khó khăn, phức tạp và lâu dài, đòi hỏi sự phối hợp đồng bộ, phát huy sức mạnh tổng hợp của nhiều tổ chức, lực lượng trong và ngoài Học viện, trong đó đội ngũ giảng viên lý luận chính trị giữ vai trò chủ thể, trực tiếp quyết định đến hiệu quả của hoạt động nghiên cứu. Khi chất lượng nghiên cứu khoa học của giảng viên lý luận chính trị của Học viện được nâng cao sẽ tạo ra động lực nội sinh quan trọng thúc đẩy đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy, góp phần trực tiếp nâng cao chất lượng giáo dục lý luận chính trị, đồng thời củng cố và bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng trong tình hình mới./.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng cộng sản Việt Nam. (2021). Văn kiện hội Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật.
2. Nghị quyết về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia (Số 57- NQ/TW/2024). Bộ Chính trị.
3. Nghị quyết về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo (Số 29- NQ/TW/2013), Hội nghị lần thứ 8 Ban Chấp hành Trung ương Đảng Khóa XI.
4. Luật Giáo dục đại học (Số 125/2025/QH15, 2025). Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.
5. Thông tư quy định chế độ làm việc của giảng viên cơ sở giáo dục đại học (Số 20/2020/TT - BGDDT, 2020). Bộ Giáo dục và Đào tạo.
6. Thông tư quy định chế độ làm việc của giảng viên cơ sở giáo dục đại học, Số 20/2020/TT- BGDDT, 2020, Bộ Giáo dục và Đào tạo
7. Thành tựu và khen thưởng, website của Học viện Báo chí và Tuyên truyền: <https://ajc.edu.vn/thanh-tuu-va-khen-thuong-13349.html> ngày 09/03/2025).